

LEHDISTÖTIEDOTE nro 89/23

Luxemburgissa 5.6.2023

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-204/21 | Komissio v. Puola (Tuomareiden riippumattomuus ja yksityiselämä)

Oikeusvaltio: Vuoden 2019 joulukuussa toteutetulla Puolan oikeuslaitoksen uudistuksella rikotaan unionin oikeutta

Oikeusvaltion arvo kuuluu unionin suoranaiseen identiteettiin yhteisenä oikeusjärjestyksenä, ja se konkretisoituu periaatteissa, jotka sisältävät jäsenvaltioita oikeudellisesti sitovia velvoitteita

Puolan annettua 20.12.2019 lain, jolla muutettiin yleisten tuomioistuinten, hallintotuomioistuinten ja ylimmän tuomioistuimen organisaatiota koskevia kansallisia sääntöjä (jäljempänä muutoslaki), Euroopan komissio nosti jäsenyyssoveltoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen, jossa unionin tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että kyseisellä lailla käyttöön otettu järjestelmä on ristiriidassa unionin oikeuden useiden eri oikeussääntöjen kanssa.

Komissio katsoo, että kun muutoslaissa annetaan Puolan ylimmän tuomioistuimen kurinpitajaostolle, jonka riippumattomuutta ja puolueettomuutta ei ole taattu, toimivalta ratkaista asioita, joilla on välitön vaikutus tuomarin asemaan ja tehtävien hoitamiseen, sillä heikennetään tuomareiden riippumattomuutta. Lisäksi muutoslaissa kielletään komission mukaan kaikkia kansallisia tuomioistuinta tarkastamasta, onko etukäteen laillisesti perustettua riippumatonta ja puolueetonta tuomioistuinta koskevia unionin vaatimuksia noudatettu, ja siinä määritellään tällainen tarkastaminen kurinpitajainkomukseksi. Muutoslain mukaan Puolan ylimmän tuomioistuimen erityisvalvonnan ja yleisten asioiden jaostolla on yksinomainen toimivalta suorittaa tällaiset tarkastukset. Komissio väittää lopuksi, että kun muutoslaissa asetetaan tuomareille velvollisuus toimittaa tietoja, jotka koskevat heidän toimintaansa yhdistyksissä tai säätiöissä ja aikaisempaa jäsenyyttä poliittisessa puolueessa, ja kun siinä säädetään näiden tietojen julkaisemisesta, sillä loukataan oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja oikeutta henkilötietojen suojaan.¹

Menettelyn kuluessa Puola on unionin tuomioistuimen varapresidentin 27.10.2021 antamalla määräyksellä veloitettu maksamaan komissiolle miljoonan euron suuruista päiväkohtaista uhkasakkoa.² Uhkasakon katsottiin olevan tarpeen sen takaamiseksi, että Puola noudattaa 14.7.2021 annetulla määräyksellä³ määrättyjä väliitoimia, joilla pyritään muun muassa keskeyttämään komission riitauttamien muutoslain säännösten soveltaminen. Uhkasakon määrää alennettiin unionin tuomioistuimen varapresidentin 21.4.2023 antamalla määräyksellä 500 000 euroon päivässä.⁴ Näiden määräysten vaikutukset päättyvät tänään annettuun tuomioon, jolla asia saatetaan päätökseen. Tämä ei vaikuta kuitenkaan Puolan velvollisuuteen maksaa kuluneen ajan osalta erääntyneet uhkasakot.

¹ Lisätietoja kyseessä olevasta menettelystä ja komission kanneperusteista on mahdollista saada lehdistötiedotteista nro [127/21](#), nro [180/21](#) ja nro [192/21](#).

² Unionin tuomioistuimen varapresidentin 27.10.2021 antama määräys asiassa [C-204/21 R](#) (ks. myös lehdistötiedote nro [192/21](#)).

³ Unionin tuomioistuimen varapresidentin 14.7.2021 antama määräys asiassa [C-204/21 R](#) (ks. myös lehdistötiedote nro [127/21](#)).

⁴ Unionin tuomioistuimen varapresidentin 21.4.2023 antama määräys asiassa [C-204/21 R-RAP](#) (ks. myös lehdistötiedote nro [65/23](#)).

Tänään antamassaan tuomiossa **unionin tuomioistuin hyväksyy komission kanteen.**

Ensimmäiseksi unionin tuomioistuin vahvistaa, että **sen tutkiminen, noudattaako jäsenvaltio oikeusvaltion, tehokkaan oikeussuojan ja oikeuslaitoksen riippumattomuuden kaltaisia arvoja ja periaatteita, kuuluu täysimääräisesti sen toimivaltaan.** Kun jäsenvaltiot käyttävät oikeuslaitoksen järjestämistä koskevaa toimivaltaansa, niiden on näet noudatettava unionin oikeuteen perustuvia velvoitteita. Niiden on myös **huolehdittava siitä, ettei** niiden oikeuslaitoksen järjestämistä koskeva lainsäädäntö **taannu millään tavalla** oikeusvaltion arvonn kannalta, pidättäytymällä antamasta sääntöjä, jotka heikentäisivät tuomareiden riippumattomuutta. Tämä unionin suoranaiseen identiteettiin kuuluva perusarvo konkretisoituu oikeudellisesti sitovissa velvoitteissa, joista **jäsenvaltiot eivät voi vapautua nojautumalla kansallisiin – myöskään perustuslaintasoiisiin – säännöksiin tai kansalliseen oikeuskäytäntöön.**

Toiseksi unionin tuomioistuin tukeutuu aikaisempaan oikeuskäytäntöön⁵ ja toistaa arviointinsa, jonka mukaan ylimmän tuomioistuimen **kurinpitojaosto** ei täytä sille asetettua riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimusta. Se pääättelee tästä, että **jo pelkästään tuomareiden, joiden on sovellettava unionin oikeutta, näköpiirissä oleva riski siitä, että tällainen elin voi ratkaista heidän asemaansa ja tehtäviensä hoitamista koskevia kysymyksiä** muun muassa antamalla luvan aloittaa heitä vastaan rikosoikeudellinen menettely tai pidättää heidät taikka tekemällä päätöksiä, jotka liittyvät heihin sovellettavien työoikeutta, sosiaaliturvaa tai eläkkeelle siirtämistä koskevien järjestelmien olennaisiin näkökohtiin, **on omiaan heikentämään heidän riippumattomuuttaan.**

Kolmanneksi unionin tuomioistuin katsoo, että kun otetaan huomioon se, että komission esiin tuomat muutoslain säännökset ovat suhteellisen laajoja ja epätarkkoja, sekä se erityinen asiayhteys, jossa nämä säännökset on annettu, kyseisiä säännöksiä voidaan tulkita siten, että tuomareihin sovellettavalla kurinpitojärjestelmällä ja kyseiseen järjestelmään sisältyvillä seuraamuksilla on mahdollista estää **kansallisia tuomioistuimia arvioimasta, täyttääkö tuomioistuin tai tuomari unionin oikeuteen perustuvat tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset, siten, että ne esittävät tarvittaessa unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön.** Puolan lainsäätäjän toteuttamat toimenpiteet **ovat ristiriidassa niiden takeiden kanssa, jotka koskevat oikeutta saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa, puolueettomassa ja etukäteen laillisesti perustetussa tuomioistuimessa.** Nämä takeet näet edellyttävät, että **kansallisten tuomioistuinten on tietyissä olosuhteissa tarkastettava, täyttävätkö ne itse tai niihin kuuluvat tuomarit taikka muut tuomarit tai tuomioistuimet unionin oikeudessa säädetty vaatimukset.**

Neljänneksi **se, että muutoslaila annetaan yhdelle ainoalle kansalliselle elimelle** (eli ylimmän tuomioistuimen **erityisvalvonnan ja yleisten asioiden jaostolle**) toimivalta varmistaa, **onko tehokasta oikeussuojaa koskevia olennaisia vaatimuksia noudatettu, on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa.** Näiden vaatimusten noudattaminen **on näet taattava poikittaisesti kaikilla unionin oikeuden aineellisilla soveltamisaloilla ja kaikissa näihin aloihin kuuluvia asioita käsittelevissä kansallisissa tuomioistuimissa.** Valvonnan antaminen muutoslaila yhdelle ainoalle elimelle on yhdessä edellä mainittujen kieltojen ja kurinpitokomusten käyttöön ottamisen kanssa **omiaan heikentämään omalta osaltaan entisestään unionin oikeudessa vahvistettua tehokasta oikeussuojaa koskevaa perusoikeutta.**

Lopuksi unionin tuomioistuin katsoo, että kansallisilla säännöksillä, joissa tuomarit veloitetaan antamaan kirjallinen ilmoitus, jossa mainitaan heidän mahdollinen kuulumisensa yhdistykseen, voittoa tavoittelemattomaan säätiöön tai poliittiseen puolueeseen, ja joissa säädetään näiden tietojen laittamisesta internetiin, loukataan tuomareiden perusoikeuksia henkilötietojen suojaan ja yksityiselämän kunnioittamiseen. Sellaisten tietojen internetiin laittamisella, jotka koskevat aikaisempaa kuulumista poliittiseen puolueeseen, ei nyt käsiteltävässä tapauksessa **voida saavuttaa väitettyä tavoitetta**, jona on vahvistaa tuomareiden puolueettomuutta. Tiedoista, jotka koskevat tuomareiden kuulumista yhdistyksiin tai voittoa tavoittelemattomiin säätiöihin, unionin tuomioistuin toteaa, että

⁵ Tuomio 15.7.2021, komissio v. Puola (Tuomareita koskeva kurinpitojärjestelmä), [C-791/19](#) (ks. myös lehdistötiedote nro [130/21](#)).

niistä voi ilmetä tuomareiden poliittinen mielipide taikka uskonnollinen tai filosofinen vakaumus. Niiden laittaminen internetiin **voisi johtaa siihen, että henkilöt, jotka pyrkivät väitettyä yleistä etua koskevasta tavoitteesta poikkeavista syistä saamaan tietoja asianomaisen tuomarin henkilökohtaisesta tilanteesta, saavat nämä tiedot vapaasti käyttöönsä.** Kun otetaan huomioon muutoslalla käyttöön otettujen toimenpiteiden erityinen asiayhteys, tällainen internetiin laittaminen voi lisäksi **altistaa tuomarit aiheettoman leimautumisen riskeille, koska se vaikuttaa perusteettomasti siihen, minkälainen käsitys yksityisillä ja suurella yleisöllä yleensä on heistä.**

HUOMAUTUS: Komissio tai jäsenvaltio voi nostaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen sellaista toista jäsenvaltiota vastaan, joka ei ole noudattanut unionin oikeuden mukaisia velvoitteitaan. Jos unionin tuomioistuin toteaa, että jäsenyysvelvoitteita ei ole noudatettu, kyseessä olevan jäsenvaltion on toteutettava tuomion noudattamisen edellyttämät toimenpiteet mahdollisimman pian. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltio ei ole toteuttanut tuomion noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä, se voi nostaa uuden kanteen, jossa se vaatii rahamääräisiä seuraamuksia. Jos jäsenvaltio ei ole ilmoittanut direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteistä komissiolle, unionin tuomioistuin voi komission ehdotuksesta määrätä seuraamuksista jo ensimmäistä tuomiota annettaessa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido unionin tuomioistuinta.

Tuomio julkaistaan [kokonaisuudessaan](#) CURIA-sivustolla tuomion julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia tuomion julistamistilaisuudesta on saatavilla [Europe by Satellite](#) -sivustolla. ☎ +32 2 296 4106

Pysykää kuulolla!

